

Kapitel 2

Det svenska föreningslivet

Inledning

Föreningslivet i Sverige har en lång tradition och skiljer sig delvis från andra länder genom bland annat en hög anslutningsgrad och en stark demokratisk organisering. Många mänskliga aktiviteter sker inom ramen för föreningslivet. Föreningar gestaltar vår vardag och bidrar därmed till vår välfärd. De har också en viktig roll som politisk resurs – de bistår medborgarna i deras intressen och konflikter med marknaden och myndigheterna.

Föreningslivet spelar dessutom en väsentlig roll som en mötesplats där medborgarna kan utveckla sociala relationer. Föreningslivet genererar på det sättet ett socialt kapital i form av kompetens och vana att samarbeta med andra och ge och ta förtroende i medmänskliga relationer.

Den svenska demokratin har rötter i föreningslivet och föreningslivet utgör fortfarande en bas för demokratins funktion. Föreningslivet utvecklar särskilda förutsättningar för den representativa demokratin genom att vänja och träna väljarna vid att gemensamt värdera, argumentera och fatta beslut. Det organiserar också en mångfald av politiska, ekonomiska och sociala intressen. (Vogel, Amnå, Munk och Häll, 2003, *Föreningslivet i Sverige - välfärd, socialt kapital och demokratiskola*)

I samband med 2000 års undersökningar av svenska folkets levnadsförhållanden (ULF 2000) gjordes en grundlig kartläggning av befolkningens föreningsaktiviteter. Frågor ställdes om medlemskap, aktivitet och eventuella förtroendeuppdrag för 28 olika förenings- eller organisationstyper. Resultaten från dessa har utförligt redovisats i rapporten ”Föreningslivet i Sverige – välfärd, socialt kapital och demokratiskola” (rapport nr 98 i serien Levnadsförhållanden).

Vid 2001 års levnadsförhållandeundersökning gjordes en uppföljning av svenska folkets föreningsaktiviteter genom att identiska frågor ställdes för en majoritet av de olika föreningstyperna – ett tiotal fick av utrymmesskäl utgå. I denna rapport kan vi därmed aktualisera resultaten fram t.o.m. 2001 och dessutom ge säkrare skattningar av olika befolkningsgruppers situation genom att slå samman data från åren 2000 och

2001 – drygt 11 000 genomförda intervjuer. För de föreningstyper uppgifter enbart insamlats under 2000 ges sammandrag ur och hänvisningar till den ovannämnda föreningsrapporten.

I detta kapitel ges en allmän översikt av det svenska föreningslivet. De enskilda organisationerna redovisas i kapitel 3 till 5 (kapitel 3 *Politiska partier*, kapitel 4 *Fackliga organisationer* och kapitel 5 *Övriga föreningar och organisationer*).

Det svenska föreningslivet – en översikt

(Tabell 2.1– 2.2) (Diagram 2.1–2.2)

Åren 2000 och 2001 var i genomsnitt omkring 6 miljoner av den vuxna befolkningen medlemmar i någon förening. Det utgör närmare 89 procent av samtliga 16-84-åringar. Sedan 1992-93 är det en minskning med mellan 2 och 3 procentenheter. En summering av antalet medlemmar i de olika föreningstyperna visar på ungefär 17,8 miljoner föreningsmedlemskap. Det innebär att den svenska befolkningen i åldrarna mellan 16 och 84 år i genomsnitt är medlemmar i 2,6 olika föreningstyper. Precis som i början av 90-talet dominerar 4 organisationer, nämligen fackliga organisationer, idrottsföreningar, konsumentkooperativ samt boendeföreningar. Dessa organisationstyper svarar för över hälften, 54 procent, av samtliga medlemskap.

Det bör här dock noteras att vi enbart talar om medlemskap i olika föreningstyper. Dubbla medlemskap inom besläktade organisationer får därmed bara en markering. Den som samtidigt sjunger i kör, spelar amatörteater och är med i konstföreningen noteras bara för ett medlemskap i kulturförening.

I tabellerna 2.1 och 2.2 (samt i diagrammen 2.1 och 2.2) markeras de föreningstyper för vilka vi har uppgifter från både år 2000 och 2001 (och som bygger på drygt 11 000 intervjuer) med ** och de som enbart fanns med år 2000 (5000-6000 intervjuer) med *. Observera att det i denna redovisning handlar om andelar av hela den vuxna befolkningen, dvs. basen eller nämnaren vid beräkningen av andelen medlemmar i en organisation utgörs av alla 16-84-åringar. I de följande kapitlen om de olika organisationerna krymper vi i några fall basen till att enbart omfatta det ”normala rekryteringsområdet” för resp. organisation, dvs. kvinnor när det gäller kvinnoorganisationer, invandrare när det gäller invandrarorganisationer osv.

Engagemang i olika föreningstyper

I tabellerna 2.1 och 2.2 redovisas andelen medlemmar i befolkningen i var och en av föreningstyperna fördelade på förtroendevalda, övriga aktiva medlemmar och passiva medlemmar. ”Summa aktiva medlemmar” utgör summan av andelen med ”förtroendeuppdrag” samt andelen ”övriga aktiva medlemmar”. Bedömningen av vad som skall krävas för att kalla sig aktiv föreningsmedlem är subjektiv och görs här av den svarande personen själv. Varje gång en person uppgav sig vara medlem i en viss förening ställdes följdfrågorna: ”Har du under de senaste 12 månaderna varit aktiv inom föreningen?” och ”Har du något förtroendeuppdrag i föreningen?”. Enbart mötesdeltagande bör inte räknas som aktivt deltagande utan även annat föreningsarbete bör ingå t.ex. att affischera, dela ut flygblad eller hjälpa till med föreningens tidning. Till förtroendeuppdrag räknas inte olika former av anställning inom de olika föreningarna, t.ex. en tjänsteman i en hyresgästförening.

Åren 2000 och 2001 var i genomsnitt drygt 2,8 miljoner personer, 42 procent av befolkningen, aktiva i minst en förening. Sedan 1992-93 har andelen aktiva minskat med närmare 6 procentenheter. Av de aktiva har omkring 1,7 miljoner personer något förtroendeuppdrag, vilket motsvarar en fjärdedel av befolkningen. Resterande cirka 1,1 miljoner personer, knappt 17 procent, uppger sig vara i övrigt aktiva medlemmar.

Befolkningens engagemang i föreningslivet kan beskrivas på olika sätt. I tabell 2.1 redovisas dels ”summa medlemmar” och dels ”summa aktiva medlemmar”, dvs. andelen medlemmar överhuvudtaget resp. andelen aktiva medlemmar i en viss förening i relation till hela befolkningen. Ett annat sätt är att redovisa aktivitetsnivån inom en viss föreningstyp, dvs. andelen aktiva i förhållande till medlemsantalet inom föreningen. Denna beräkning har gjorts i den tredje kolumnen från vänster i tabell 2.1 och benämns ”aktivitetsnivå”.

En och samma andel aktiva medlemmar kan uppkomma som resultat av helt olika kombinationer av medlemsanslutning och aktivitetsnivå. Om 5 procent av befolkningen är aktiva i en viss förening kan detta betyda att det är en relativt liten förening med starkt engagemang. I extremfallet är alla medlemmar aktiva och därmed i nivå med medlemsanslutningen. Men det kan också vara fråga om en stor förening med många passiva, t.ex. 50 procent medlemmar varav 10 procent aktiva. Exempelvis är knappt 0,5 procent, räknat i andel av hela befolkningen, aktiva i ett konsumentkooperativ. Detsamma gäller för t.ex. kvinnoorganisationer. Men värdena för medlemsanslutning och aktivitetsnivå skiljer sig kraftigt åt. I konsumentkooperativ är mellan 29 och 30 procent av befolkningen medlemmar, varav endast drygt 1 procent är aktiva. I kvinnoorganisationer är bara 1 procent av befolkningen medlemmar, men av medlemskåren är över hälften, 52 procent, aktiva.

Bland de fyra största organisationstyperna (fackliga organisationer, idrottsföreningar, konsumentkooperativ samt boendeföreningar) uppvisar idrottsföreningarna den i särklass högsta summan aktiva medlemmar sett till hela befolkningen. Med 30 procent av alla 16-84-åringar som medlemmar av vilka 55 procent är aktiva blir det följaktligen närmare 17 procent i befolkningen som är aktiva. För fackliga organisationer, där 58 procent av befolkningen är medlemmar och av vilka drygt 11 procent är aktiva, är andelen aktiva sett till hela befolkningen endast närmare 7 procent. Konsumentkooperativen har den lägsta aktivitetsnivån bland sina medlemmar, mellan 1 och 2 procent. I täteten med den allra högsta aktivitetsnivån bland medlemskåren ligger ordenssällskapen med 70-71 procent, följda av de frireligiösa samfundet med 70 procent. Då medlemsandelen är liten blir dock andelen aktiva i hela befolkningen ganska låg för dessa föreningstyper, cirka 2 procent.

**Diagram 2.1 Medlemskap i olika föreningstyper. Personer 16-84 år.
Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. (2000* resp. 2000-01**). Procent**

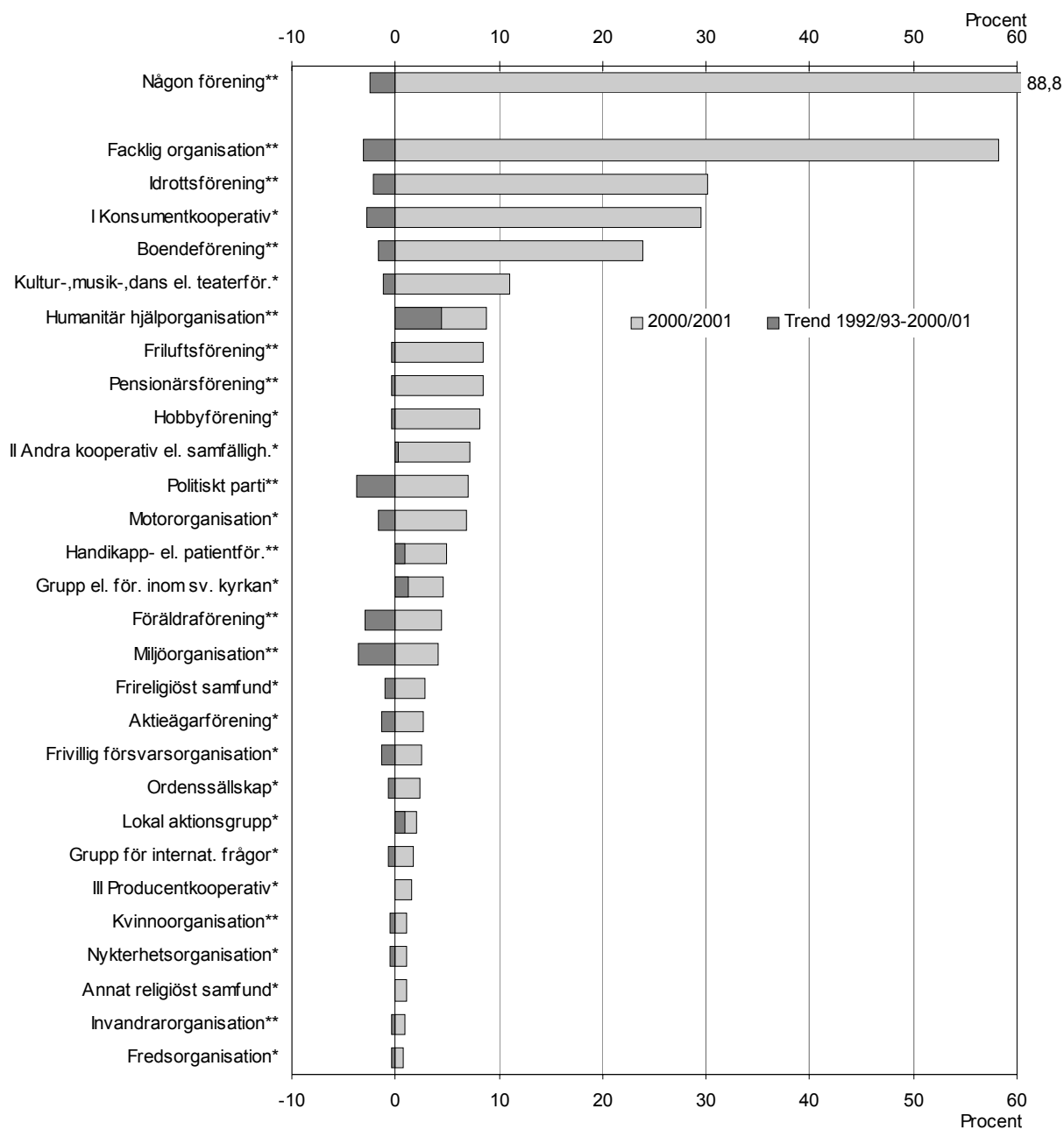
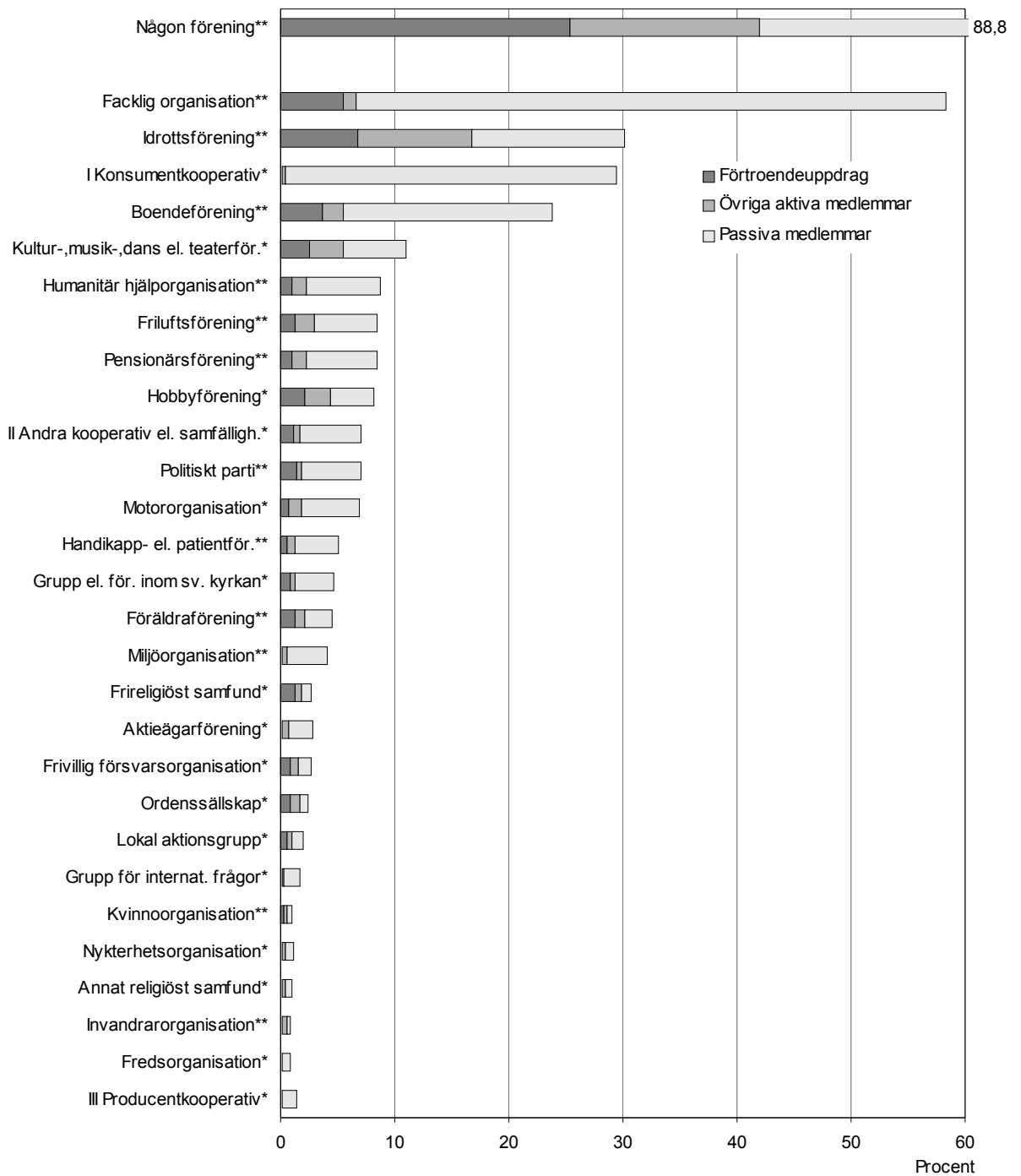

Diagram 2.2 Medlemskap och aktiviteter i olika föreningstyper 2000 (*) resp. 2000-01 ().
Personer 16-84 år. Procent**

Tabell 2.1 Medlemskap och aktiviteter i olika organisationer och sammanslutningar. Personer 16-84 år. 2000 (*) resp. 2000/01 (). Procent**

	För- troende- uppdrag lemmar	Övriga aktiva med-	Summa aktiva med- lemmar	Passiva med- lemmar	Summa med- lemmar	Ej med- lemmar	Aktivi- tets- nivå (1)	Antal i be- folk- ningen (16-84 år) (1000-tal)	Antal inter- vjuer
Någon förening**	25.3 - 1.0	16.7 - 4.9*	42.0 - 5.8*	46.8+ 3.4*	88.8 - 2.4*	11.2+ 2.4*	47.3 - 5.1*	6808	11353
Facklig organisation **	5.5 - 1.2*	1.1 - 1.0*	6.6 - 2.2*	51.7 - 0.9	58.3 - 3.1*	41.7+ 3.1*	11.4 - 3.0*	6887	11476
Politiskt parti **	1.4 - 0.3	0.4 - 0.5*	1.8 - 0.8*	5.2 - 2.8*	7.0 - 3.7*	93.0+ 3.7*	25.6+ 1.0	6885	11474
Idrottsförening**	6.8 - 0.0	9.9 - 2.8*	16.7 - 2.9*	13.5+ 0.8	30.1 - 2.1*	69.9+ 2.1*	55.3 - 5.3*	6804	11347
Friluftsförening**	1.3+ 0.3*	1.6 - 0.3	2.8+ 0.0	5.6 - 0.4	8.5 - 0.3	91.5+ 0.3	33.6+ 1.7	6804	11347
Miljöorganisation**	0.2+ 0.0	0.4 - 0.1	0.5 - 0.1	3.5 - 3.4*	4.1 - 3.5*	95.9+ 3.5*	13.4+ 5.3*	6803	11345
Kultur-, musik-, dans- eller teaterförening*	2.6 - 0.1	2.9 - 1.2*	5.5 - 1.3*	5.5+ 0.2	11.0 - 1.1	89.0+ 1.1*	50.3 - 6.3*	6795	5612
Hobbyförening*	2.1+ 0.2	2.2 - 1.3*	4.3 - 1.1*	3.8+ 0.8*	8.1 - 0.3	91.9+ 0.3	52.7-11.2*	6794	5611
Motororganisation*	0.7 - 0.0	1.2 - 0.3	1.9 - 0.3	5.0 - 1.4*	6.9 - 1.7*	93.1+ 1.7*	27.5+ 1.7	6793	5611
Boendeförening **	3.6+ 0.2	1.9 - 0.5*	5.5 - 0.4	18.3 - 1.2*	23.8 - 1.6*	76.2+ 1.6*	22.9 - 0.0	6803	11346
Föräldraförening**	1.3 - 0.2	0.8 - 0.4*	2.1 - 0.6*	2.4 - 2.5*	4.4 - 3.0*	95.6+ 3.0*	46.2+11.2*	6804	11347
Handikapp- eller patient- förening**	0.6+ 0.0	0.6+ 0.0	1.2+ 0.1	3.8+ 0.8*	5.0+ 0.9*	95.0 - 0.9*	23.6 - 3.3	6804	11347
Invandrарorganisation**	0.2+ 0.0	0.3 - 0.1	0.5 - 0.1	0.4 - 0.2*	0.9 - 0.3*	99.1+ 0.3*	55.9+ 9.5	6804	11347
Kvinnorganisation**	0.3 - 0.1	0.2 - 0.2*	0.5 - 0.3*	0.5 - 0.2*	1.1 - 0.6*	98.9+ 0.6*	52.2 - 2.7	6803	11346
Pensionärsförening**	1.0+ 0.0	1.3 - 0.5*	2.3 - 0.5*	6.1+ 0.1	8.4 - 0.4	91.6+ 0.4	27.4 - 4.8*	6804	11347
Aktieägarförening*	0.2 - 0.1	0.5 - 0.0	0.7 - 0.1	2.1 - 1.3*	2.7 - 1.4*	97.3+ 1.4*	24.1+ 6.2	6795	5612
Grupp eller förening inom svenska kyrkan*	0.8+ 0.0	0.5 - 0.6*	1.3 - 0.6*	3.3+ 1.9*	4.6+ 1.3*	95.4 - 1.3*	27.4-29.3*	6795	5612
Frireligiöst samfund*	1.3 - 0.1	0.6 - 0.9*	2.0 - 1.0*	0.8 - 0.0	2.8 - 1.0*	97.2+ 1.0*	69.9 - 7.8	6795	5612
Annat religiöst samfund*	0.2 - 0.1	0.2 - 0.1	0.4 - 0.2	0.6+ 0.1	1.0 - 0.1	99.0+ 0.1	41.7-13.8	6795	5612
Humanitär hjälporganisation**	1.0+ 0.7*	1.2+ 0.5*	2.2+ 1.2*	6.6+ 3.4*	8.8+ 4.5*	91.2 - 4.5*	24.7+ 1.4	6803	11345
Nytkterhetsorganisation*	0.2 - 0.1	0.2 - 0.1	0.4 - 0.2	0.7 - 0.4*	1.1 - 0.6*	98.9+ 0.6*	35.0 - 0.6	6795	5612
Frivillig försvarsorganisation*	0.9 - 0.1	0.7 - 0.7*	1.6 - 0.8*	1.1 - 0.5*	2.6 - 1.3*	97.4+ 1.3*	59.3 - 0.5	6793	5611
Fredsorganisation*	0.1 - 0.0	0.0 - 0.1	0.1 - 0.1	0.7 - 0.2	0.8 - 0.3	99.2+ 0.3*	16.4 - 5.5	6792	5610
Lokal aktionsgrupp*	0.6+ 0.2	0.4+ 0.1	1.0+ 0.3	1.0+ 0.6*	2.1+ 0.9*	97.9 - 0.9*	50.1 - 9.0	6793	5611
Grupp för internationella frågor*	0.2+ 0.1	0.1 - 0.2*	0.4 - 0.1	1.4 - 0.6*	1.8 - 0.7*	98.2+ 0.7*	22.0+ 1.5	6793	5611
Ordenssällskap*	0.9 - 0.3	0.8 - 0.3	1.7 - 0.5*	0.7 - 0.2	2.4 - 0.7*	97.6+ 0.7*	70.5 - 0.9	6793	5611
I Konsumentkooperativ*	0.1 - 0.1	0.3 - 0.8*	0.4 - 0.9*	29.1 - 1.9*	29.5 - 2.8*	70.5+ 2.8*	1.4 - 2.6*	6789	5607
II Andra kooperativ eller samfälligheter*	1.1 - 0.0	0.6 - 0.2	1.7 - 0.2	5.4+ 0.4	7.1+ 0.2	92.9 - 0.2	24.1 - 3.9	6791	5609
III Producentkooperativ*	0.1	0.1	0.2	1.2	1.5	98.5	13.3	6790	5608
Annan förening**	4.0+ 0.0	3.0 - 1.1*	7.0 - 1.1*	7.8+ 0.3	14.8 - 0.8	85.2+ 0.8	47.5 - 4.6*	6802	11344

(1) Aktivitetsnivå: andelen aktiva i förhållande till medlemsantalet i en viss förening.

* Nuläge år 2000 i procent samt utvecklingen mellan 1992 och 2000 i procentenheter, där plustecken anger ökning och * att förändringen är signifikant.

** Nuläge år 2000-01 i procent samt utvecklingen mellan 1992-93 och 2000-01 i procentenheter, där plustecken anger ökning och * att förändringen är signifikant.

Tabell 2.2 Antal personer, 16-84 år, som är medlemmar, har förtroendeuppdrag resp. är aktiva i olika organisationer och sammanslutningar. 2000 (*) resp. 2000/01 (**).

	Personer med förtroende uppdrag	Övriga aktiva medlemmar	Summa aktiva medlemmar	Passiva medlemmar	Summa medlemmar
Någon förening**	1 723 000	1 138 000	2 862 000	3 184 000	6 047 000
Facklig organisation **	379 000	77 000	456 000	3 557 000	4013 000
Politiskt parti **	98 000	24 000	123 000	358 000	481 000
Idrottsförening**	464 000	670 000	1 134 000	915 000	2 050 000
Friluftsförening**	86 000	107 000	193 000	383 000	577 000
Miljöorganisation**	12 000	24 000	37 000	241 000	278 000
Kultur-, musik-, dans- eller teaterförening*	178 000	196 000	375 000	371 000	746 000
Hobbyförening*	142 000	146 000	288 000	259 000	548 000
Motororganisation*	45 000	82 000	128 000	338 000	466 000
Boendeförening **	243 000	127 000	371 000	1 247 000	1 618 000
Föräldraförening**	86 000	52 000	139 000	162 000	302 000
Handikapp- eller patientförening**	38 000	41 000	80 000	258 000	338 000
Invandrарorganisation**	15 000	17 000	33 000	26 000	59 000
Kvinnorganisation**	22 000	15 000	37 000	34 000	71 000
Pensionärsförening**	68 000	87 000	156 000	414 000	570 000
Aktieägarförening*	13 000	31 000	44 000	139 000	183 000
Grupp eller förening inom svenska kyrkan*	52 000	32 000	85 000	225 000	310 000
Frireligiöst samfund*	89 000	43 000	133 000	57 000	190 000
Annat religiöst samfund*	14 000	13 000	27 000	38 000	65 000
Humanitär hjälporganisation**	66 000	80 000	147 000	450 000	597 000
Nykterhetsorganisation*	15 000	11 000	26 000	49 000	76 000
Frivillig försvarsorganisation*	60 000	45 000	106 000	72 000	179 000
Fredsorganisation*	6 000	2 000	9 000	46 000	55 000
Lokal aktionsgrupp*	41 000	29 000	71 000	70 000	141 000
Grupp för internationella frågor*	16 000	10 000	26 000	95 000	122 000
Ordenssällskap*	63 000	51 000	114 000	47 000	162 000
I Konsumentkooperativ*	6 000	20 000	27 000	1 973 000	2 000 000
II Andra kooperativ eller samfälligheter*	77 000	38 000	116 000	366 000	483 000
III Producentkooperativ*	7 000	8 000	16 000	84 000	100 000
Annan förening**	269 000	207 000	476 000	527 000	1004 000
Totalt antal */**	2 670 000	2 285 000	4 973 000	12 801 000	17 784 000

Föreningsaktiviteter inom olika befolkningsgrupper

(⇒ Tabell 2.3 (1)) (Diagram 2.3–2.4.a-b)

Redogörelsen av medlemskap och aktiviteter i föreningslivet inom olika befolkningsgrupper begränsas här till 2000 års undersökning samt till jämförelser med 1992, då redovisningen gjordes mer utförligt dessa år.

År 2000 var 90 procent av befolkningen medlemmar i någon förening. Det är en minskning med närmare 2 procentenheter sedan 1992. Nedgången är störst bland 16-24-åringarna, nästan 10 procentenheter. Knappt några skillnader finns totalt sett mellan könen när det gäller medlemskap i någon förening. En något större andel män än kvinnor förefaller emellertid vara aktiva eller ha något förtroendeuppdrag i någon förening, drygt 48 procent av männen och 40 procent av kvinnorna uppger sig vara aktiva i någon förening. Beträffande förtroendeuppdrag är andelen drygt 30 procent bland män och 23-24 procent bland kvinnor. Sedan 1992 har andelen som uppger sig vara aktiva minskat med mellan 7 och 8 procentenheter. Knappt någon förändring finns för andelen förtroendeuppdrag. Åldersmässigt tycks andelen aktiva föreningsmedlemmar vara högst bland 35-54-åringarna och lägst bland 75-84-åringarna. Den största nedgången, sedan 90-talets början, när det gäller andelen aktiva återfinns bland män 16-24 år, 22 procentenheter. Skillnaden mellan könen är liten när det gäller antalet medlemskap. Det är endast bland pensionärerna som männen redovisar fler medlemskap än kvinnorna.

Sett till familjesituation är skillnaderna mellan olika grupper relativt små. Antal medlemskap samt andelen aktiva föreningsmedlemmar tycks emellertid vara något högre bland samboende föräldrar, jämfört med i övriga grupper.

Socioekonomiska skillnader förekommer beträffande medlemskap och aktiviteter i föreningslivet. Bland högre tjänstemän är 96 procent medlemmar i någon förening mot knappt 90 procent bland icke facklärd arbetare. Lägst är andelen bland studerande, 75 procent. Antal medlemskap varierar också mellan grupperna. Närmare hälften av samtliga högre tjänstemän har fyra eller fler medlemskap i olika förenings typer. Bland icke facklärd arbetare är motsvarande andel knappt 19 procent. Även här är andelen lägst bland de studerande, 10-11 procent. Beträffande aktivitet och förtroendeuppdrag framkommer också en högre andel bland tjänstemän än bland arbetare. Andelen med något förtroendeuppdrag krymper från 40-41 procent bland de högre tjänstemännen till 19 procent bland icke facklärd arbetare och till drygt 17 procent i studerandegruppen. Sedan 90-talets början har emellertid en viss utjämning skett mellan grupperna, då andelen aktiva minskat mer bland tjänstemännen än bland arbetarna.

Med ökad utbildning, liksom högre disponibel inkomst, följer också en högre andel som är medlem i någon förening, fler medlemskap i olika förenings typer samt en högre andel aktiva och förtroendevalda.

En jämförelse mellan olika regioner i Sverige visar att andelen föreningsaktiva är något högre i de mer glesbefolkade delarna av landet jämfört med i storstadsregionerna. Andelen med minst fyra medlemskap i olika förenings typer är lägst i Göteborg/Malmö-regionen (drygt 23 procent) och högst i norra glesbygden (38 procent). I norra glesbygden uppger sig 54 procent vara aktiva i någon förening mot endast 39 procent i Stockholmsregionen.

Slutligen visar indelningen efter nationalitet på väsentliga skillnader beträffande föreningsmedlemskap. Bland infödda svenskar är närmare 92 procent medlemmar i någon förening, en andel som minskar till nästan 85 procent bland naturaliserade invandrare och till knappt 69 procent bland utländska medborgare. Bland utländska medborgare har andelen med minst ett medlemskap dessutom minskat med närmare 14 procentenheter sedan 1992. Bland infödda svenskar är också andelen aktiva betydligt högre än bland de utländska medborgarna, 46 resp. 24 procent. Bland naturaliserade invandrare uppgår 29 procent att man är aktiva i någon förening. Andelen aktiva i invandrargrupperna har också minskat med mellan 11 och 13 procentenheter sedan början av 90-talet.

Diagram 2.3 Andel som är medlem i någon förening. Personer 16-84 år. Nuläge år 2000 resp. trend 1992-2000. Procent

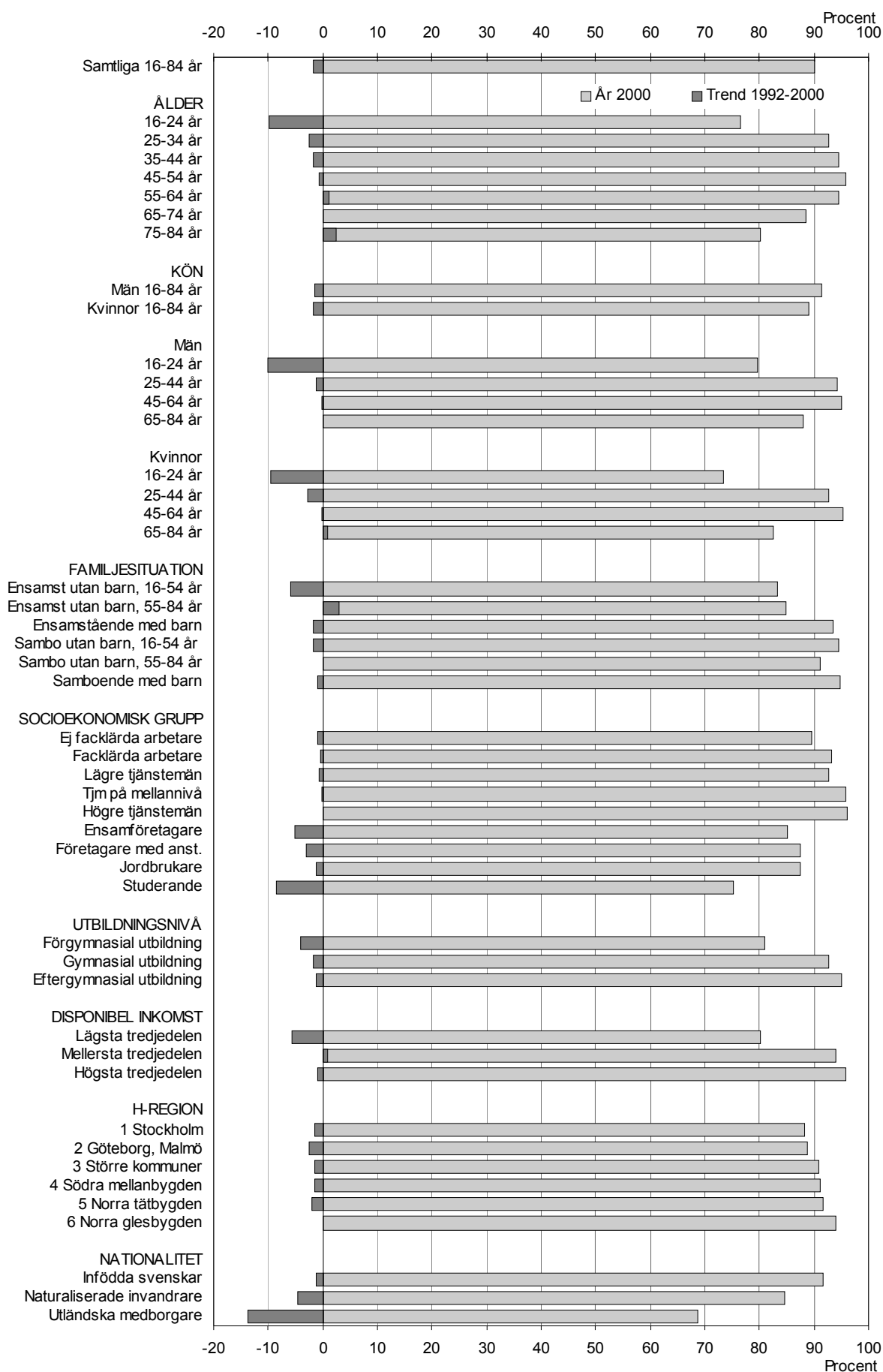

Diagram 2.4.a Andel som är aktiv i någon förening. Personer 16-84 år. Nuläge år 2000 resp. trend 1992-2000. Procent

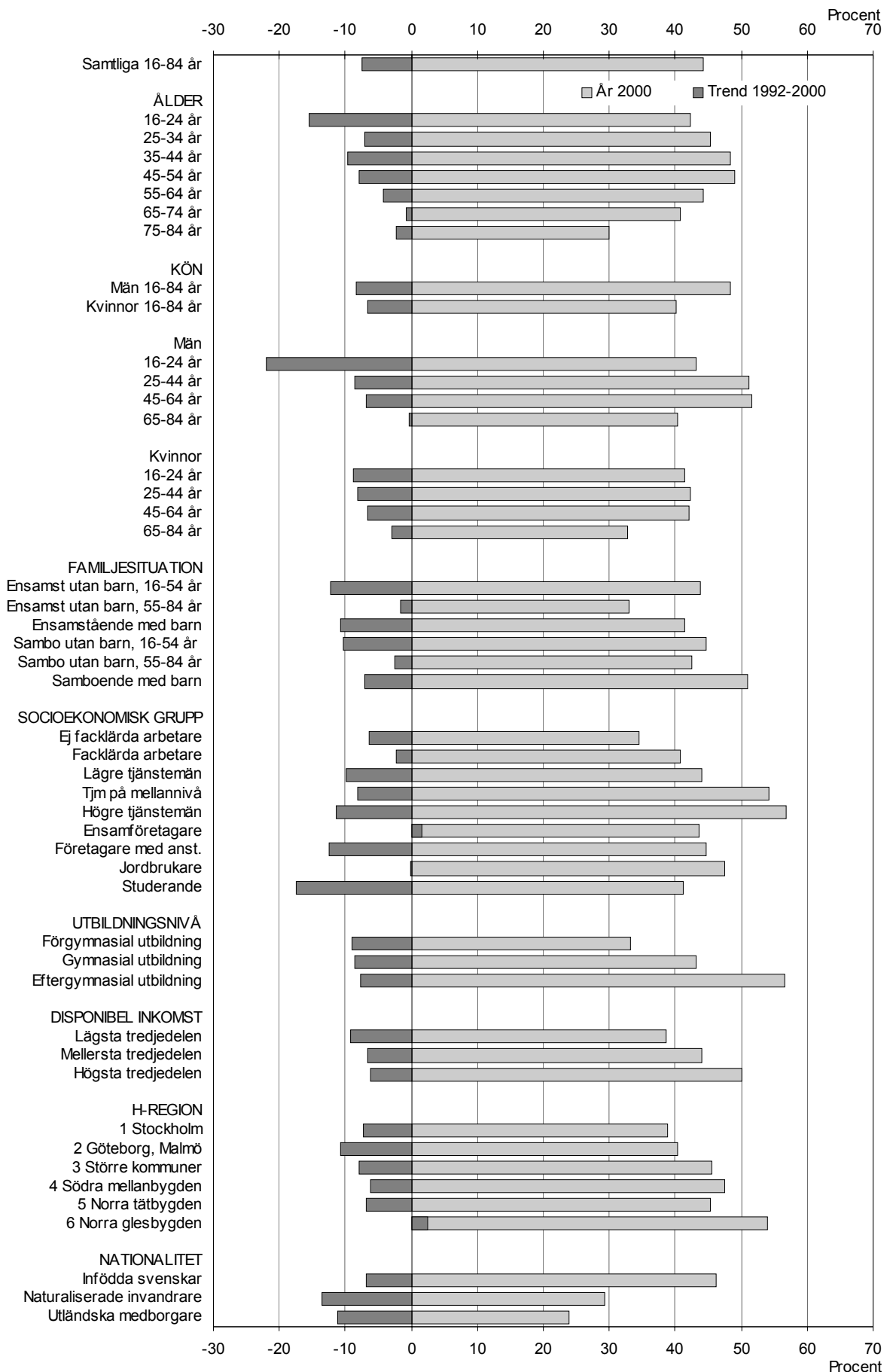
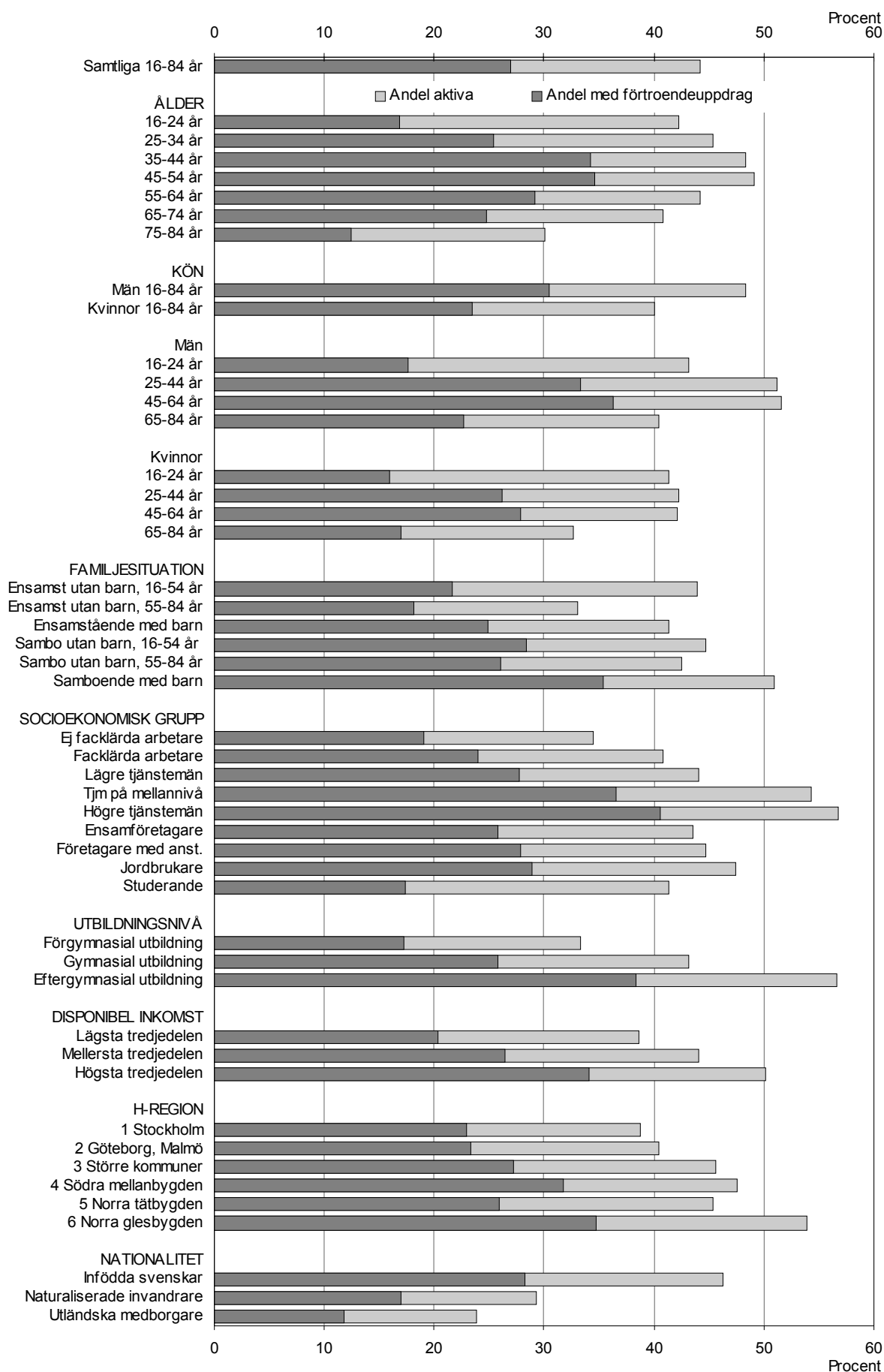

Diagram 2.4.b Andel som är aktiv i någon förening samt därav andel med förtroendeuppdrag. Personer 16-84 år. År 2000. Procent

Övriga aktiviteter inom föreningslivet (⇒Tabell 2.4)

Talat inför ett möte i någon förening (Diagram 2.5)

Närmare 49 procent av befolkningen i åldrarna mellan 16 och 84 år, cirka 3,3 miljoner personer, uppger att man någon gång i sitt liv talat inför ett möte i en förening eller organisation. Av dessa var det för 38 procent frågan om ett anförande eller såväl anförande som diskussionsinlägg och för resterande 11 procent enbart inlägg i en diskussion. Sedan 1992-93 är andelen som uppger att man talat inför ett möte i det närmaste oförändrad.

En betydligt högre andel bland män än bland kvinnor har någon gång talat vid ett föreningsmöte, 57 resp. knappt 41 procent. Skillnaden mellan könen återfinns när det gäller att hålla anförande, där andelen bland män är 46 procent mot 30 procent bland kvinnor. För enbart diskussionsinlägg finns knappt någon skillnad. Åldersmässigt är andelen som mötestalat högst i åldrarna 35-54 år (56-57 procent). Minst aktiva när det gäller att tala på möten är 16-24-åringarna (32 procent) och 75-84-åringarna (37-38 procent). I åldersgruppen 65-84 år är skillnaden mellan könen störst, bland män är andelen 57 procent mot 28 procent bland kvinnor. Sett till familjesituation är det vanligare att samboende än ensamstående talat på något möte.

En indelning efter socioekonomisk grupp visar på markanta skillnader. Andelen som talat på något möte minskar från 78 procent bland högre tjänstemän till 30-31 procent bland icke facklärd arbetare. Även utbildningsnivå inverkar, bland personer med eftergymnasial utbildning är andelen som mötestalat närmare 71 procent mot 29 procent bland personer med enbart förgymnasial utbildning. Variationerna mellan olika inkomstgrupper är något mindre, men andelen ökar även här med stigande inkomst. Bland höginkomsttagare är andelen närmare 61 procent, jämfört med 35-36 procent bland personer med låg inkomst.

Avvikelserna mellan olika regioner är relativt små. Redovisningen efter nationalitet visar att infödda svenskar, jämfört med utrikes födda, i högre grad talat vid något möte. Bland infödda svenskar är andelen drygt 50 procent, mot 37 procent bland naturaliserade invandrare och närmare 32 procent bland utländska medborgare.

Försökt att påverka ett beslut i någon förening (Diagram 2.6)

Mellan 42 och 43 procent av befolkningen, cirka 2,9 miljoner personer, uppger att man någon gång har tagit kontakt med någon person i ansvarig ställning i någon förening, rörelse, samfund eller liknande för att försöka påverka ett beslut i en fråga. 27 procent uppger att man försökt påverka ett beslut i någon fackförening, 11 procent i något politiskt parti och närmare 25 procent i någon annan förening. Sedan 1992-93 har andelen som försökt påverka ett beslut i någon förening minskat med mellan 1 och 2 procentenheter.

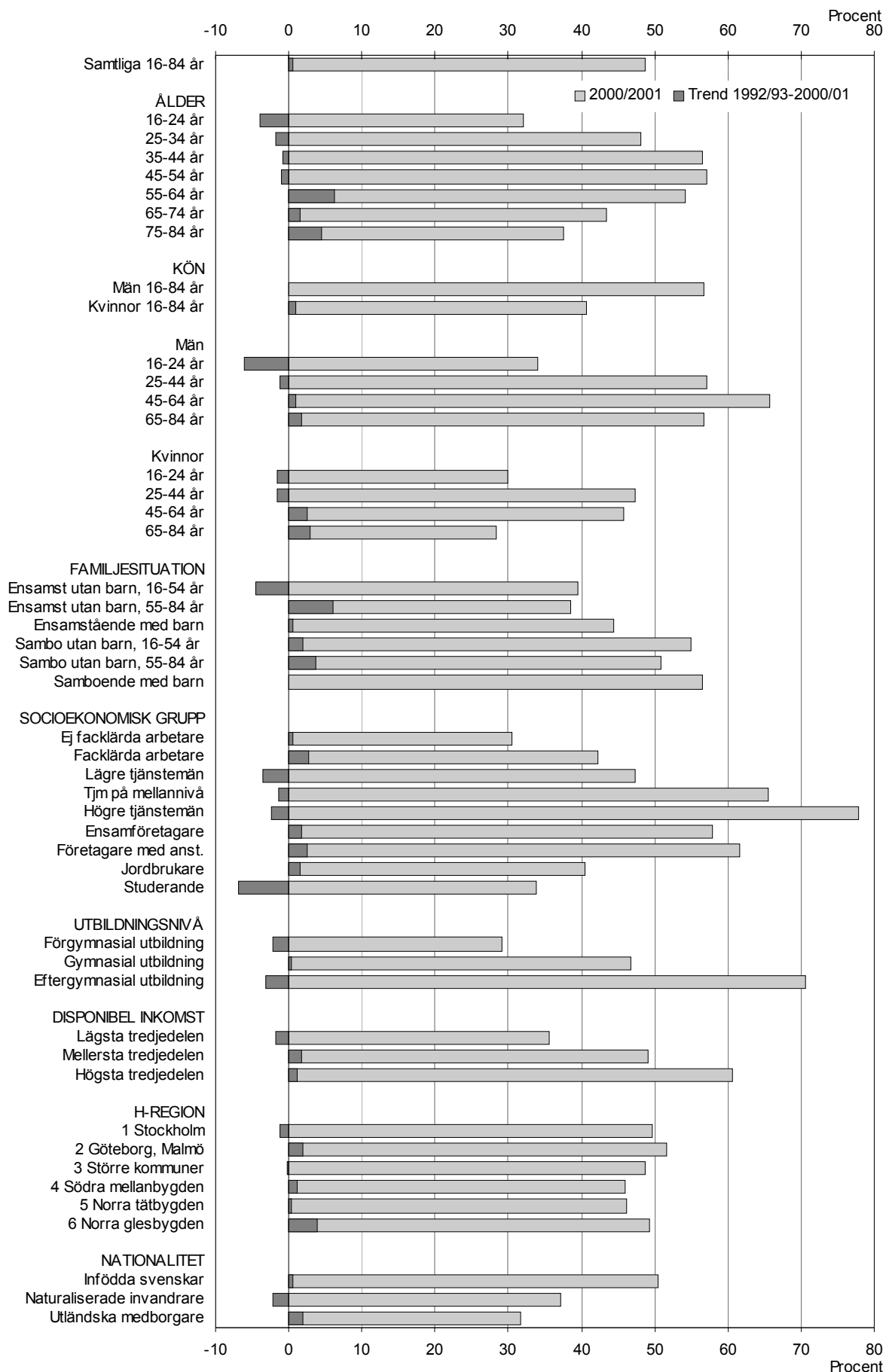
En större andel män än kvinnor har tagit kontakt för att försök påverka ett beslut i någon förening, 48-49 procent mot 36-37 procent. Åldersmässigt är 45-54-åringarna de mest aktiva (närmare 54 procent). Minst aktiva är 16-24-åringarna (23 procent) och 75-84-åringarna (28-29 procent). Bland de allra yngsta har också en minskning skett med 3 procentenheter sedan 90-talets början, bland de allra äldsta har samtidigt en ökning skett med närmare 7 procentenheter. Stora skillnader återfinns emellertid

mellan könen bland de äldre – bland män i åldersgruppen 65-84 år har 46-47 procent försökt påverka ett beslut mot 24-25 procent bland kvinnor i samma åldersgrupp. En indelning efter familjesituation visar att andelen som tagit kontakter av detta slag är högst bland samboende föräldrar.

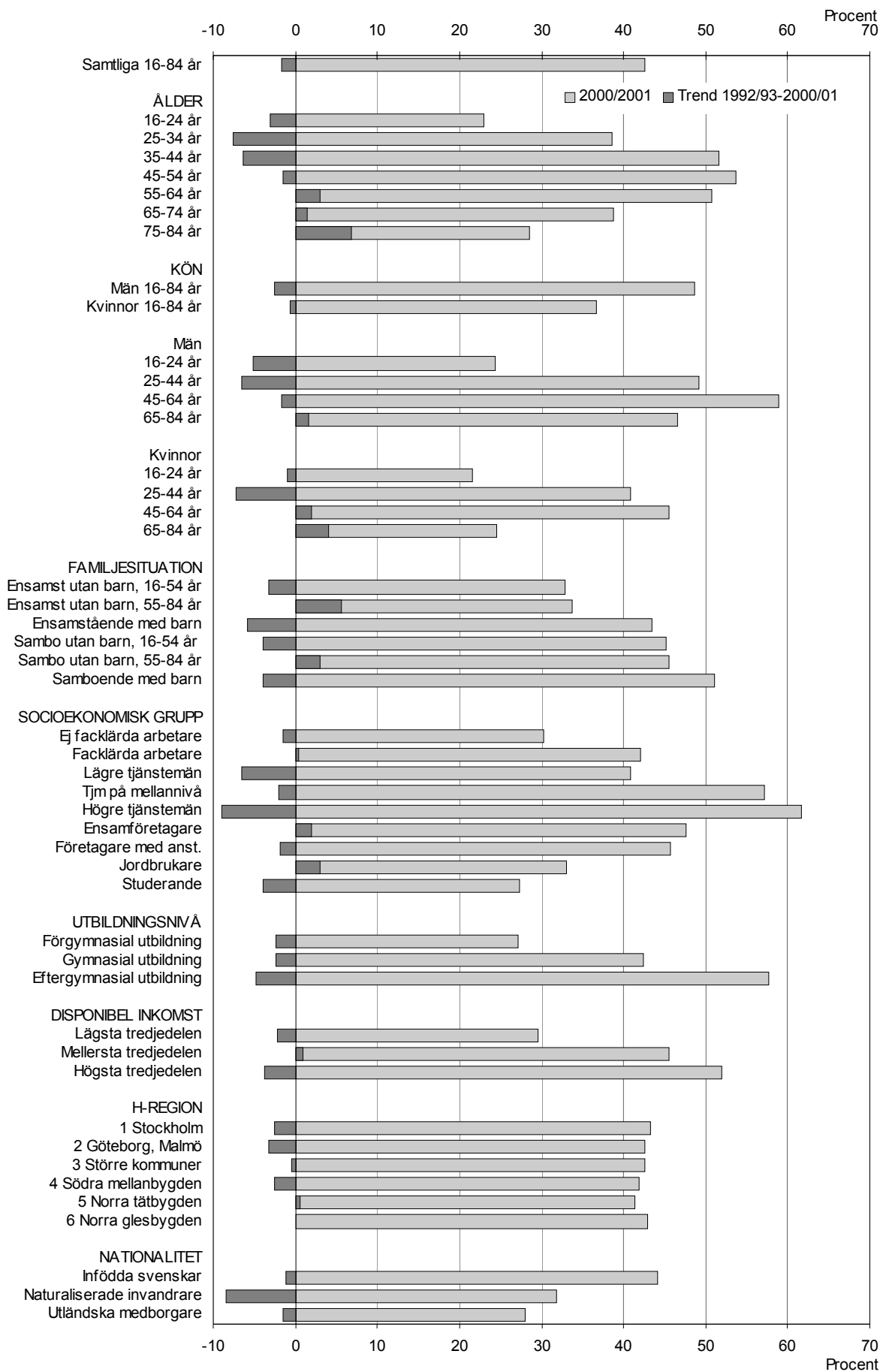
Bland högre tjänstemän har närmare 62 procent försökt påverka ett beslut i någon förening. Motsvarande andel bland icke facklärd arbetare är 30 procent. En utjämnning har dock skett mellan grupperna sedan 90-talets början, då en minskning med 9 procentenheter skett bland högre tjänstemän. Med ökad utbildning, liksom högre disponibel inkomst, ökar andelen som försökt påverka. Andelen ökar från 27 procent bland personer med förgymnasial utbildning till närmare 58 procent bland personer med högskole- eller universitetsutbildning. Bland låginkomsttagare är andelen 29-30 procent mot 52 procent bland höginkomsttagare.

Skillnaderna är små vid en regional indelning. Sett till nationalitet tycks infödda svenskar i något större utsträckning varit aktiva. Bland infödda svenskar uppger 44 procent att man kontaktat ansvariga personer för att försöka påverka beslut, mot 32 procent bland naturalierade invandrare och 28 procent bland utländska medborgare.

Diagram 2.5 Har någon gång talat vid något möte. Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent

**Diagram 2.6 Har någon gång försökt att påverka ett beslut i någon förening.
Personer 16-84 år. Nuläge 2000-01 resp. trend 1992-93-2000-01. Procent**

De förtroendevaldas arbete (⇒Tabell 2.5)

Av tabell 2.2 framgår att det finns närmare 2,7 miljoner förtroendeuppdrag spridda i befolkningen bland 16-84-åringarna. Förtroendeuppdragen fördelas vidare på ungefär 1,7 miljoner förtroendevalda, vilket ger cirka 1,5 förtroendeuppdrag i snitt per förtroendevald.

I samband med 2000 års undersökning tillfrågades samtliga av de som sagt sig ha något förtroendeuppdrag eller uppgett sig på annat sätt vara aktiva inom någon förening om antal arbetade timmar inom detta uppdrag under en normal månad. Man uppmanades att exkludera eventuell betald arbetstid om man t.ex. var anställd inom organisationen.

En redovisning av de förtroendevaldas resp. de övriga aktivas arbetade tid inom några av de största föreningstyperna visar att de 2,4 miljoner förtroendevalda (skiljer sig något från tabell 2.2, då vi här enbart redovisar uppgifter från år 2000) i genomsnitt arbetar mellan 8 och 9 timmar per månad med oavlönat arbete inom olika föreningar (se tablan nedan). Totalt omfattar det ideella föreningsarbetet bland förtroendevalda i Sverige ungefär 255 miljoner timmar under ett år. Sedan början av 90-talet har antalet personer med förtroendeuppdrag minskat något, samtidigt som antalet förtroendeuppdrag inte minskat i lika hög utsträckning. Detta har fört med sig ett något mer omfattande ideellt arbete, räknat i arbetstimmar per månad, för de förtroendevalda.

De 90 000 förtroendevalda i olika frireligiösa samfund har den i genomsnitt högsta arbetsinsatsen per månad med drygt 15 timmar. Totalt omfattar därmed arbetet drygt 16 miljoner timmar per år. Det största bidraget till det ideella föreningsarbetets årsvolym, beträffande arbetade timmar, står emellertid idrottsföreningarna för. De närmare 460 000 förtroendevalda arbetar i snitt 14 timmar per månad, vilket totalt ger närmare 77 miljoner timmar under ett år.

Bland de förtroendevalda i de fackliga organisationerna är arbetet fördelat på betald arbetstid och oavlönat arbete. I genomsnitt arbetar de förtroendevalda ungefär 7 timmar per månad, varav 5 timmar på betald arbetstid och 2 timmar oavlönat. Det totala antalet blir därmed 24 miljoner arbetade timmar på betald arbetstid resp. närmare 9 miljoner oavlönade arbetstimmar.

I tablan nedan (som är ett utdrag ur \Rightarrow *Tabell 2.5*) redovisas den arbetade tiden (genomsnittligt antal timmar per månad samt uppskattning av antalet arbetade timmar per år) bland de förtroendevalda i några olika föreningstyper.

	Genomsnittligt antal tim/mån	Uppskattning (i 1000-tal) av antalet förtroendevalda inom arbetade tim/år	
Samtliga föreningar (exkl. fackligt arbete på betald arbetstid)	8,6	2 417	253 950
Facklig organisation:			
på betald arbetstid	5,3	380	24 300
oavlönat	1,9	380	8 850
Politiskt parti	8,5	124	12 500
Idrottsförening	14,0	458	76 950
därav: lagidrottsförening	14,5	281	48 950
annan idrottsförening	11,2	192	28 850
Kultur-, musik-, dans- eller teaterförening	10,5	179	22 550
Hobbyförening	8,1	142	13 800
Boendeförening	4,4	239	12 500
Frireligiöst samfund	15,3	90	16 450
Ordenssällskap	14,2	63	10 800
Övriga föreningar	9,3	80	8 850

Intresse att aktivera sig i föreningslivet (\Rightarrow *Tabell 2.6*)

För att få en bild av intresset för föreningsarbete bland olika grupper i befolkningen – både bland de redan engagerade och de som ej är aktiva – ställdes vid 2000 års undersökning följande frågor:

”Hur ser du på arbetet inom olika organisationer och sammanslutningar? Har du för närvarande tid och intresse för att arbeta (mera) inom någon organisation, t.ex. genom att ta något förtroendeuppdrag eller vara aktiv på annat sätt?”

samt till de som svarade ”ja”:

”Vilken eller vilka organisationer är du intresserad av?”

Mellan 9 och 10 procent av alla 16-84-åringar uppger sig ha tid och intresse att *börja arbeta* alternativt *arbeta mera* inom olika delar av föreningslivet. Skillnaden tycks vara liten mellan könen. Åldersmässigt finns den högsta andelen bland 16-24-åringarna. Mellan 18 och 19 procent av dessa uppger sig vara intresserade att aktivera sig (mera) inom någon eller flera organisationer. Andelen sjunker därefter successivt med stigande ålder till endast en procent bland 75-84-åringarna.

Högst är intresset att börja arbeta inom någon idrottsförening – mellan 2 och 3 procent av befolkningen vill börja arbeta (mera) aktivt. Andelen förefaller här vara något högre bland män än bland kvinnor, drygt 3 mot knappt 2 procent. Sett till ålder är intresset högst bland de allra yngsta (närmare 8 procent). Andelen minskar också här gradvist med ålder.

Efter idrottsföreningar följer humanitära hjälporganisationer (1,8 procent) och kultur-, musik, dans- eller teaterföreningar (1,5 procent).

Nedan redovisas (utdrag ur \Rightarrow *Tabell 2.6*) de föreningstyper där intresset att börja arbeta är allra högst (nuläge år 2000 i procent med jämförelser från 1992 i procentenheter, där plustecken anger ökning och * att förändringen är signifikant).

Har tid och intresse för att börja arbeta (mera) inom:	Samtliga 16-84 år Andel i %	Män 16-84 år Andel i %	Kvinnor 16-84 år Andel i %
Någon förening	9.6 -1.1	10.4 -1.3	8.8 -0.8
Facklig organisation	0.2 -0.5*	0.2 -0.7*	0.2 -0.3
Politiskt parti	0.6 +0.3	0.9 +0.4	0.4 +0.3
Idrottsförening	2.6 -0.6	3.3 -1.3*	1.9 +0.1
därav: lagidrottsförening	1.7 -1.5*	2.4 -2.3*	1.0 -0.8*
annan idrottsförening	1.1 +1.1*	1.2 +1.2*	1.0 +1.0*
Kultur-, musik-, dans- eller teaterförening	1.5 0.0	1.3 -0.1	1.6 +0.2
Humanitär hjälporganisation	1.8 +0.6*	1.2 +0.4	2.3 +0.9*

